

ŞANLIURFA DIŞ TİCARETİ BİLGİ NOTU

Türkiye'nin 2014 yılı ihracatı, önceki yıla göre yüzde 3,8 artışla 157 milyar 642 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. İthalat yüzde 3,8 azalma ile 242 milyar 182 milyon dolara gerilemiştir. Dış ticaret açığı, 84 milyar 540 milyon dolara inerken, ihracatın ithalatı karşılama oranı da yüzde 60,3'den yüzde 65,1'e yükselmiştir.

TRC2 (Diyarbakır-Şanlıurfa) Bölgesinde 2004 yılında toplam ihracat miktarı 48,2 milyon dolardır. 2011 de bu rakam 341,2 milyon dolar seviyesine yükselmiştir. Dış ticaret dengesi 2010 yılında 63,8 milyon TL fazla vermiştir. 2009 ve 2010 yılları dışında 2004-2013 yılları arasında dış ticaret dengesi sürekli açık vermiştir. Uzun vadede dengenin dış ticaret fazlası lehine olacağı öngörülmektedir.

1. İHRACAT

2004 yılında 16\$ Milyon civarında olan ihracat 2011 yılında 174\$ milyon dolar seviyesine yükselmiştir. 2004-2008 yılları arasında istikrarlı bir artış görülen Şanlıurfa ihracatı 2009 yılında düşüş göstermiştir. Bu dönemler içinde ihracat oranının en yüksek olduğu yıl 192 milyon dolar seviyesinin görüldüğü 2010 yılıdır. 2014 yılında TİM verilerine göre toplam ihracat miktarı 245,7 milyon dolardır. 2014 yılının ilk üç ayında Şanlıurfa'nın ortalama ihracatı 19 milyon dolar civarındadır. 2014 yılının mart ayında da bu rakam 19.3499\$ bin dolardır. Bu yönüyle aylar itibari ile ihracat rakamları arasında çok fazla farklılık görülmemektedir. 2014 yılı aylar itibari ile en yüksek ihracat rakamlarına Nisan ve Mayıs dönemlerinde ulaşılmıştır. Suriye'de yaşanan politik ve ekonomik istikrarsızlık Şanlıurfa'nın Suriye'ye olan ihracat rakamlarını düşürmüştür. Suriye'ye yapılan ihracat son iki yıldır atış seyretmektedir. 2014 yılında Suriye'ye yapılan toplam ihracat tutarı 30.115 milyon dolardır. Ayrıca, ihracat için keşfedilen yeni pazarlar toplam ihracat rakamlarında iyileşme sağlamıştır.

Şu an itibariyle Şanlıurfa ihracatında Ortadoğu ülkelerinin önemli bir ağırlığı bulunmaktadır. Ayrıca İsveç, Japonya, Rusya, Almanya ve Yunanistan vb. ülkelere de ihracat yapılmaktadır. İhracata yönelik sektör dağılımında ağaç mamulleri ve orman ürünleri, çelik, elektrik ve elektronik ürünlerinin yıllara göre değişkenlik gösterebilen büyük bir ağırlığı bulunmaktadır. Ayrıca, Çimento, cam, seramik ve toprak ürünleri, tekstil ve hammaddeleri ile iklimlendirme ve hububat ürünleri de ihracatta en büyük paya sahip diğer sektörlerdir. 2014

yılında en fazla ihracatın yapıldığı alt sektör Ağaç mamulleri ve orman ürünleri imalatıdır. Bu alt sektörde yapılan ihracat tutarı toplam ihracatın neredeyse yarısını oluşturmaktadır.

2. İTHALAT

2001 yılında 46 olan ithalatçı firma sayısı 2002 yılında 3 kattan daha fazla bir artış göstererek 159 firmaya yükselmiştir. 2011 yılından sonra azalma gösteren firma sayısı 2013 yılı şubat ayında TİM verilerine göre 123 olarak belirlenmiştir. 2014 yılında ihracatçı firma sayısı 196 olmuştur.

2011 yılında en yüksek seviyeyi ,289 milyon doları, bulan yıllık ithalat miktarı, 2012 yılında 202,967 bin dolar olarak belirlenmiştir. 2013 Ocak- Şubat döneminde bir önceki yılın aynı dönemine oranla hem ithalatçı firma sayısında hem de ithalat miktarında artış yaşanmıştır. 2014 yılında yapılan toplam ithalat 255 milyon dolar civarındadır. Genel olarak, İthalat miktarındaki değişim ithalat yapan firma sayısına göre değişkenlik arz etmektedir.

3. DIŞ TİCARET DENGESİ

2004 yılında %163 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2010 yılında %77 seviyelerine inmiştir. 2012 yılında ihracatın ithalatı karşılama oranı %69 seviyelerindedir. 2014 yılında bu rakam %96 seviyesindedir. 2004 yılında dış ticaret dengesi 83,5 milyon dolar açık vermiştir. Dış ticaret açığının en az olduğu yıl ihracat artışının en yüksek olduğu 2014 yılıdır. 2013 yılında ise Şanlıurfa ihracatı açık değil 7,5 milyon dolar fazla vermiştir. Bazı yıllar dış ticaret dengesi açık vermekle birlikte son yıllarda dengenin fazla olması yönünde bir eğilim görülmektedir. Ortadoğu'daki belirsiz sürecin son bulması, yeni teşvik sistemi ile Şanlıurfa'ya yapılan yatırımların tamamlanması ile makroekonomik düzeyde faiz oranlarının düşmesi ve TL sındaki değer düşüşünün uzun vadede dış ticaret dengesinin fazla vermesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 1: Yıllara Göre İhracat Miktarları

Milyon \$	İhracat	İthalat	Ticaret Dengesi
2002	7	64	-57
2003	10,2	84,1	-73,9
2004	16,26	99,8	-83,54
2005	29,9	114,5	-84,6
2006	39,9	149,2	-109,3
2007	86,8	194,9	-108,1

2008	149,3	225,8	-76,5
2009	124,6	195,5	-70,9
2010	192,6	247,4	-54,8
2011	174,1	289,0	-114,9
2012	140,8	202,9	-62,1
2013	226,1	218,6	7,5
2014	245,7	255,0	-9,32

Kaynak: TİM

4. ŞANLIURFA'DA İHRACATININ SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

Sektörel olarak değerlendirildiğinde 2014 yılında ihracatın en yüksek olduğu sektör % 49,6'lık oranla Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleridir. Bu sektörü % 9'luk bir oran ile Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri takip etmektedir. Bu iki sektör toplam ihracatın yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Ayrıca Elektrik ve Elektronik Ürünlerin İmalatı, Taşıt Araçları Yan Sanayi ile Tekstil ve Hammaddeleri gibi sektörlerde de ihracatın kayda değer noktalara vardığı görülmektedir.

Son 3 yılın en fazla ihracat yapılan sektörlerine bakıldığında 2013 ve 2014 yıllarında en fazla ağaç mamulleri ve orman ürünleri sektörlerinde yıllar itibari ile de artan bir liderlik görülmektedir.

Tablo 2: Son 3 Yılın İhracat Rakamlarına Göre En fazla İhracat Yapılan Sektör

2012		2013		2014	
Sektörler	İhracat Rakamı (Bin \$)	Sektörler	İhracat Rakamı (Bin \$)	Sektörler	İhracat Rakamı (Bin \$)
Elektrik - Elektronik	27.770	Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri	54.860	Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri	122.044
Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri	27.424	Demir Çelik ürünleri	36.269	Çimento ve Toprak Ürünleri	22.277
Demir Çelik ürünleri	15.752	Elektrik - Elektronik	30.758	Elektrik - Elektronik	21.460
İklimlendirme Sanayi	12.811	Çimento ve Toprak Ürünleri	19.579	Demir ve Çelik Ürünleri	14.965
Tekstil ve Hammaddeleri	10.497	İklimlendirme Sanayi	14.893	Taşıt Araçları ve Yan Sanayi	11.294

Kaynak: TİM

Tablo 3: 2014 Yılı Şanlıurfa İli Sektörel Bazda İhracat Rakamları

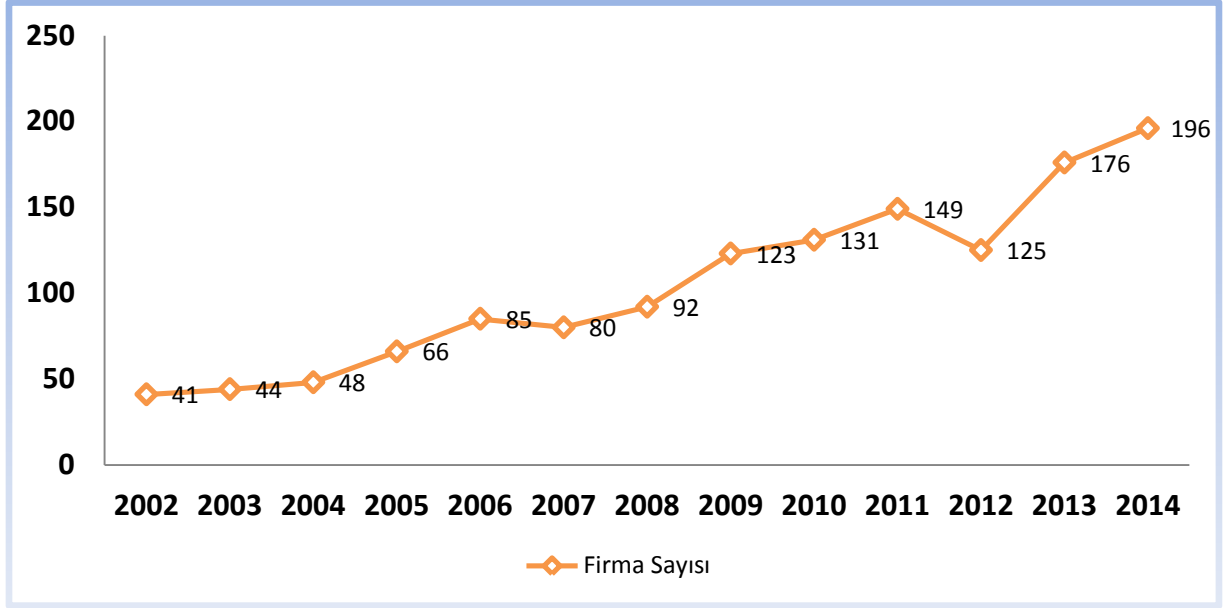
2014 Yılı Şanlıurfa İli Sektörel Bazda İhracat Rakamları				
Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri	9.739	12.034	54.917	122.044
Çelik	2.144	942	34.198	9.766
Çimento Cam Seramik Ve Toprak Ürünleri	1.700	2.207	21.456	22.277
Değerli Maden ve Mücevherat	582	0	582	0
Demir ve Demir Dışı Metaller	642	498	2.521	5.199
Deri ve Deri Mamulleri	0	166	46	281
Diğer Sanayi Ürünleri	0	53	10	59
Elektrik - Elektronik	1.975	2.091	30.758	21.460
Gemi ve Yat	0	2	1	2
Halı	194	0	696	808
Hazır giyim ve Konfeksiyon	773	64	5.913	2.492
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	316	1.183	3.927	5.483
İklimlendirme Sanayi	1.938	449	16.964	9.652
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	1.727	850	12.189	9.379
Kuru Meyve ve Mamulleri	13	0	195	0
Maden ve Metaller	79	0	1.014	683
Makine ve Aksamları	606	811	5.807	6.551
Meyve Sebze Mamulleri	149	5	5.619	3.024
Savunma ve Havacılık Sanayi	9	0	224	121
Su Ürünleri ve Hayvancılık Mamulleri	38	0	38	0
Süs Bitkileri ve Mamulleri	0	0	175	18
Taşıt Araçları ve Yan Sanayi	2.336	1.418	9.243	11.294
Tekstil ve Hammaddeleri	362	1.105	9.448	8.829
Yaş Meyve ve Sebze	2.381	1.047	9.893	6.240
Zeytin ve Zeytinyağı	0	0	0	42
GENEL TOPLAM	27.703	24.926	225.833	245.703

Kaynak: TİM

5. ŞANLIURFA'NIN İHRACAT YAPTIĞI ÜLKELER

Şanlıurfa'nın ihracatında 2012 yılına kadar Suriye'nin ciddi bir ağırlığının olduğu görülmektedir. 2010 yılında Suriye'ye yapılan ihracatın toplam ihracata oranı % 42 ve 2011 yılında % 40 iken 2012 yılının ilk 7 aylık döneminde % 3'4'e gerilemiştir. Bu gerilemede Suriye'de yaşanan gelişmeler etkili olmuştur. Suriye'de yaşanan kaosa rağmen ihracat rakamlarında son dönemlerde artış görülmektedir. Son dönemde ise ihracatta Irak'ın artan etkisi göze çarpmaktadır. 2014 yılında en fazla ihracat yapılan ülke konumunda olan Irak'a yapılan toplam ihracat 124.492 milyon dolardır. Yapılan ihracat miktarı ihracat yapan firma sayısındaki artışa bağlı olarak artmaktadır. 2013-2014 yılları arasında ihracat % 9 oranında

artarken ihracat yapan firma sayısı %11 oranında artmıştır. Bu da her iki parametrenin yaklaşık oranda arttığını göstermektedir.

Şekil 1: Yıllar İtibari ile İhracatçı Firma Sayısı

2010-2012 Temmuz dönemlerinde ihracatta ilk 10 sırada yer alan ülkelerin toplam ihracattaki payının % 90 seviyelerinde olduğu ve ilk 3 sıradaki ülkelerin ise %75'in üzerinde bir paya sahip oldukları görülmektedir. Mevcut durum, ihracatta birkaç ülkede önemli yoğunlaşma olduğunu göstermekte ve bu durumun bir risk unsuru olduğu görülmektedir.

2014 yılında toplam ihracatın neredeyse yarısını Irak'a yapılan ihracat oluşturmaktadır. İhracatta artışın olduğu bir diğer ülke ise İran. En fazla ihracat yapılan ilk üç ülkenin toplam ihracattaki payı 2014 yılı için %82 oranındadır.

Tablo 4: Son Üç Yılın İhracat Rakamlarına Göre En Fazla İhracat Yapılan 10 Ülke

2012		2013		2014	
Irak	94.798	Irak	128.817	Irak	124.492
Umman	8.478	Suriye	39.793	İran	46.074
Suriye	5.160	Umman	8.613	Suriye	30.115
Endonezya	4.272	İtalya	6.840	Cezayir	3.961
Rusya Federasyonu	2.939	İran	3.711	Nijerya	3.163
Almanya	2.501	Azerbaycan	3.159	İsveç	2.863
Japonya	2.370	Japonya	2.886	Romanya	2.674
İran (İslam Cum.)	2.228	Romanya	2.777	Brezilya	2.566
İsveç	1.997	Cezayir	2.173	Ukrayna	2.046
Cezayir	1.653	Ukrayna	2.008	USA	1.965

	126.396		200.777		219.919
	140.828		226.120		245.703

Kaynak: TİM

6. SEÇİLMİŞ BAZI DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ

Tablo 5: Bölgelere Göre Dış Ticaret

Yıl	IBBS Düzey 2	IBBS Düzey 2 adı	İhracat Dolar	İthalat Dolar
2010	TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır	338.134.345	287.113.945
2011	TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır	317.983.952	351.769.600
2012	TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır	308.777.617	272.024.287
2013	TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır	495.835.993	334.848.955
2014	TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır	513.377.560	310.468.694

Kaynak: TÜİK

Tablo 6: 2014 Yılı Aylara Göre İhracat ve İthalat Miktarı

Aylar	2014 Yılı Şanlıurfa İhracat ve İthalatı		
	İl	İhracat	İthalat
1	Şanlıurfa	20.048.957	29.425.485
2	Şanlıurfa	18.543.177	23.723.878
3	Şanlıurfa	19.554.972	21.111.458
4	Şanlıurfa	24.134.838	25.289.241
5	Şanlıurfa	26.240.053	27.710.860
6	Şanlıurfa	19.786.173	18.457.864
7	Şanlıurfa	18.387.207	18.618.468
8	Şanlıurfa	18.436.519	17.761.158
9	Şanlıurfa	17.872.928	17.007.701
10	Şanlıurfa	17.778.710	21.668.240
11	Şanlıurfa	23.114.127	21.056.193
12	Şanlıurfa	25.396.247	13.190.406
Yıl toplamı:		249.293.908	255.020.952

Kaynak: TÜİK

Tablo 7: Suriye ile Sınırı Olan Şehirlerin Yıllar İtibari ile Suriye İhracat-İthalat Miktarları

Yıl	İl	Ülke adı	İhracat Dolar	İthalat Dolar
2010	Gaziantep	Suriye	117.313.577	69.824.597
	Hatay	Suriye	117.981.440	11.721.268

	Mardin	Suriye	14.838.910	217.860
	Şanlıurfa	Suriye	72.813.742	948.362
	Şırnak	Suriye	5.060.585	158.387
	Kilis	Suriye	13.699.752	3.562.206
2011	Gaziantep	Suriye	96.193.807	59.082.662
	Hatay	Suriye	96.978.595	13.417.144
	Mardin	Suriye	16.716.059	574.638
	Şanlıurfa	Suriye	53.864.420	944.781
	Şırnak	Suriye	3.268.739	46.276
	Kilis	Suriye	16.205.268	4.527.495
2012	Gaziantep	Suriye	53.279.443	10.328.370
	Hatay	Suriye	56.759.033	6.227.216
	Mardin	Suriye	3.466.999	624.617
	Şanlıurfa	Suriye	3.174.373	
	Şırnak	Suriye	293.246	
	Kilis	Suriye	5.141.019	525.528
2013	Gaziantep	Suriye	275.805.658	15.892.438
	Hatay	Suriye	122.035.536	11.657.847
	Mardin	Suriye	9.395.943	722.118
	Şanlıurfa	Suriye	37.448.337	22.362.905
	Şırnak	Suriye	16.324.777	
	Kilis	Suriye	10.537.540	3.445.705
2014	Gaziantep	Suriye	361.214.329	17.640.794
	Hatay	Suriye	225.408.776	27.403.037
	Mardin	Suriye	33.718.452	451.319
	Şanlıurfa	Suriye	32.787.359	37.311.865
	Şırnak	Suriye	13.916.624	
	Kilis	Suriye	25.962.047	1.761.761

Kaynak: TÜİK

Tablo 8: İran ve Irak Pazarında Şanlıurfa-Diyarbakır Karşılaştırması

Yıl	İl	Ülke Kodu	Ülke adı	İhracat Dolar	İthalat Dolar
2010	Diyarbakır	612	Irak	78.694.355	430.405
		616	İran	192.456	69.046
		Toplam		78.886.811	499.451
	Şanlıurfa	612	Irak	48.537.786	196.720
		616	İran	951.521	813.655
		Toplam		49.489.307	1.010.375
	Yıl toplamı:			128.376.118	1.509.826
2011	Diyarbakır	612	Irak	91.286.153	356.976
		616	İran	217.026	181.980
		Toplam		91.503.179	538.956

	Şanlıurfa	612	Irak	60.568.427	303.317
		616	İran	561.230	2.322.344
		Toplam		61.129.657	2.625.661
	Yıl toplamı:			152.632.836	3.164.617
2012	Diyarbakır	612	Irak	107.224.591	181.036
		616	İran	54.084	12.603
		Toplam		107.278.675	193.639
	Şanlıurfa	612	Irak	61.236.210	29.017
		616	İran	1.317.234	22.868.809
		Toplam		62.553.444	22.897.826
	Yıl toplamı:			169.832.119	23.091.465
2013	Diyarbakır	612	Irak	122.815.461	265.803
		616	İran	379.430	167.886
		Toplam		123.194.891	433.689
	Şanlıurfa	612	Irak	121.043.772	68.737
		616	İran	3.601.003	2.564.733
		Toplam		124.644.775	2.633.470
	Yıl toplamı:			247.839.666	3.067.159
2014	Diyarbakır	612	Irak	126.307.065	94.392
		616	İran	3.251.723	287.389
		Toplam		129.558.788	381.781
	Şanlıurfa	612	Irak	121.492.448	31.510
		616	İran	46.026.515	9.000.876
		Toplam		167.518.963	9.032.386
	Yıl toplamı:			297.077.751	9.414.167

Kaynak: TÜİK